

Tanıtım

Tema: **Sözün İnceliği**

Konu: **Şiir Bilgisi**

Alt Konu: **Edebiyat Nedir? Şiir Nedir? Güzel Sanatların Sınıflandırılması, Metinlerin Sınıflandırılması, Edebiyatın Diğer Sanatlarla İlişkisi**

Temanın Amacı: Edebiyatın bir toplum için önemini kavrayabilme, şiirle ilgili yorumlarda, çıkarımlarda bulunabilme, güzel sanatların sınıflandırılmasıyla ilgili değerlendirmeler yapabilme, edebiyat ve diğer sanatlar arasındaki ilişkiyi kurabilme

Anahtar Kavramlar: Edebî metin, metin türleri, edebiyat-tarih, felsefe, coğrafya ilişkisi

Köprü Kurma

1. Duygusal Bağ Kurma: Şiirler, insanların duygularını ifade etmek için güçlü bir araçtır. Şiirler aracılığıyla insanlar, günlük hayatlarında deneyimledikleri duyguları anlamlandırabilirler. Bu duygusal bağ, sosyal hayatta iletişim becerisinin geliştirilmesini olumlu yönde etkiler.

2. Günlük Hayatta Karşılaşılan Konuları Anlamlandırma: Şiirler, günlük hayatta karşılaşılan olayları ve duyguları yansıtabilirler. Bilimsel kavramlarla ilişkilendirilmiş şiirler, insanlara bilimin günlük yaşamda nasıl uygulandığını ve anlamlandırıldığını gösterir.

3. Estetik ve Dil Becerilerinin Geliştirilmesi: Şiirler, dilin estetik ve duygusal boyutlarını vurgular. Bu, insanların dil becerilerini geliştirmelerine ve duygusal zekâlarını kullanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olur. Aynı zamanda, bilimsel terimlerin ve kavramların edebî bir şekilde ifade edilmesi, insanların bilimsel dil becerilerini de geliştirebilir.

Bir edebiyat, "millî" olduğu nispette, "milletlerarası" değere sahip olur. (Ahmet Hamdi Tanpınar)

Yaşamı güzelleştiren, insanı hayata bağlayan, öz duygularla zenginleştiren edebiyattır. (Suut Kemal Yetkin)

Şiir Bilgisi

Edebiyat (Yazın) Nedir?

- Edebiyat kelimesi, Arapça “edep” kökünden gelmektedir.
- Söz söyleme ve ifadeyle ilgili her türlü çalışmanın genel adı olarak kullanılmaktadır.
- Günümüzde **dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen genel addır.**

Önemli

Edebî eser; malzemesi dil olan, sanat amacı ile yazılmış, estetik zevk ve heyecan uyandıran ifade tarzının oluşturduğu yapının adıdır.

- Edebî eser; **insan eseridir, orijinaldir, özgündür, tektir.**
- Toplumda yaşanan olayları ve durumları yansıtır.
- Edebî eser **kurmacadır**. Kurmaca, sanatçının dış dünyadan aldığı malzemeyi; kendi anlayışı, dünya görüşü ekseninde harmanlayıp ortaya koymasıdır.

Şiir Nedir?

- En eski edebiyat türüdür.
- Pek çok tanımı yapılmıştır; en genel ifadeyle ritim ve imgeye dayanan, kendine özgü dil ve söyleyiş özellikleri içeren, **yaratıcı söz sanatıdır.**

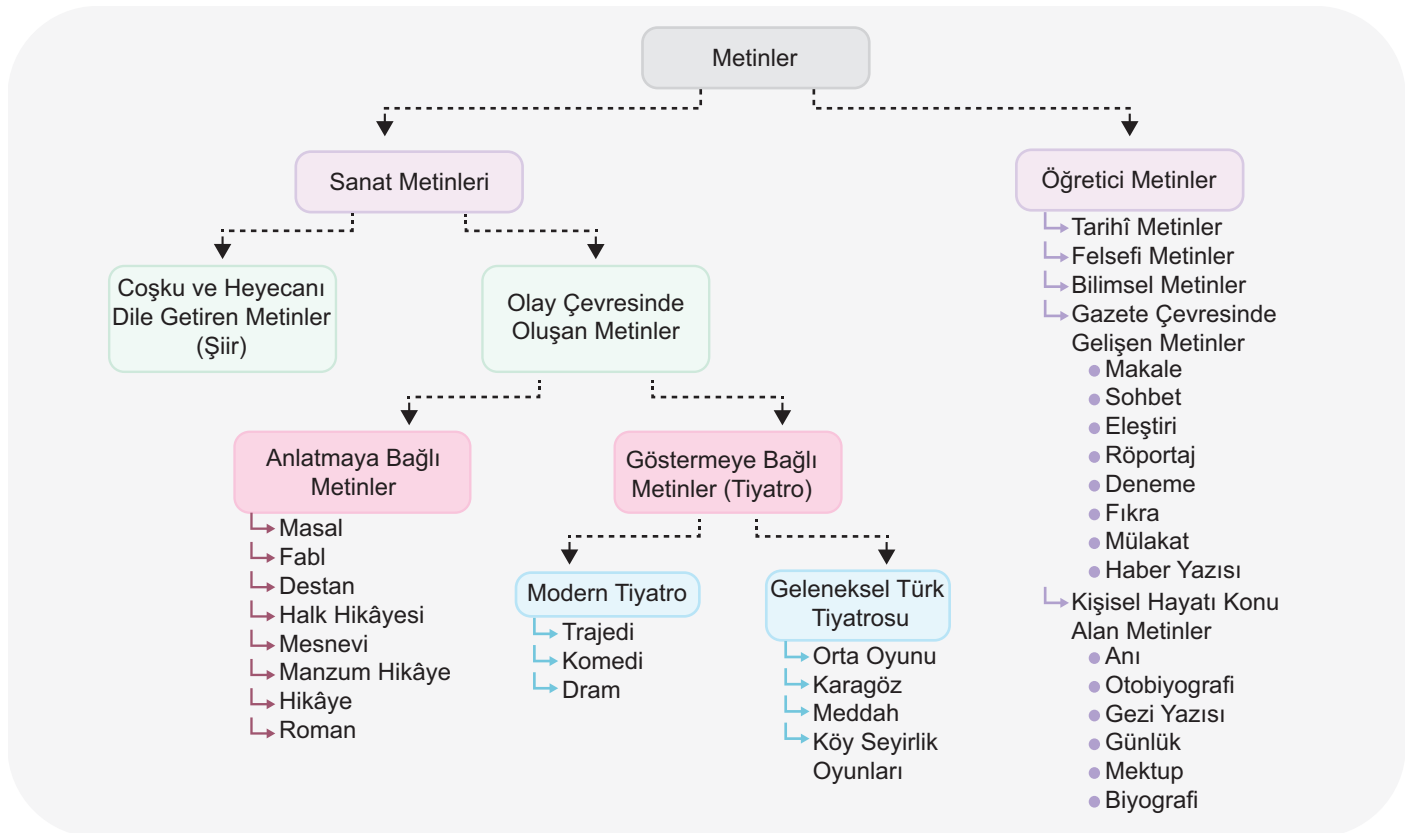
Şiir, sözcüklerin dinidir. (Mallarme)

Şiir, sözcüklerle güzel biçimler kurmak sanatıdır. (Cahit Sıtkı Tarancı)

Gül ıtırıyla selamlar sabahı, şair yaratır. (Cemil Meriç)

Metinlerin Sınıflandırılması

Metinler; gerçeklikle ilişkileri, işlevleri ve yazılış amaçları bakımından sınıflandırılır.

Edebî (Sanatsal) Metinler	Öğretici Metinler
- Estetik haz vermek amacıyla oluşturulur. - Kurmacadır. - Üslup, anlatım kaygısı ön plandadır. - Fayda amacı yoktur. - Öğreticilik içermez. - Kelimeler gerçek ve mecaz anlamlarıyla kullanılır. - Çok anlamlıdır, okuyanın farklı anlamlar çıkarmasına imkân verir.	- Açıklamak, bilgi vermek amacıyla oluşturulur. - Kurmaca değildir; tarihî olaylar, günlük yaşam, bilimsel gerçekler ele alınır. - Üslup kaygısı yoktur. - Kelimeler genellikle gerçek anlamlarıyla kullanılır. - Tek anlamlıdır, okuyancaya aynı şekilde anlandırılır.

Aşağıda verilen metinlerin öğretici metin mi, sanatsal metin mi olduklarını belirleyiniz. Belirlediğiniz metinlerin özelliklerine ait üç özellik yazınız.

METİN 1

Batıda ve dünyada ilk fabl yazarı olarak **Aisopos (Ezop)** gösterilir. Ezop'un MÖ 620-650 yılları arasında yaşadığı ve baskıcı bir yönetim yüzünden düşüncelerini küçük hayvan hikâyeleri ile anlattığı söylenmektedir. Ezop'un fablları MÖ 300 yılında derlenerek yazıya geçirilmiştir.

Doğu'da ilk fabl örneklerine eski Hint edebiyatında MÖ 200 yıllarında **Pançatantra** masallarında rastlamak mümkündür. Ancak çok daha sonraki yüzyıllarda ortaya çıkan bu eserin yazarının kim olduğu ve hangi yıllar arasında yaşadığı henüz bilinmemektedir. Bu türün diğer örneği ise MS 300 yılında Beydaba tarafından meydana getirilmiştir. Beydaba, "Kelile ve Dimne" adlı eserini Debşelem adlı Hint hükümdarı zamanında yazmış ve ona sunmuştur.

La Fontaine, fabl türünde usta eserler meydana getirmiştir.

Sadi'nin *Gülistan* ve *Bostan* adlı eserlerinde hayvan hikâyelerini anlatan birçok örnek vardır.

James Thurber ve İngiliz **George Orwell** çağdaş fabl yazarlarıdır.

Metnin Türü: Öğretici Metin

Özellik: Bilgi vermek amaçlanmıştır.

Kurmaca değildir.

Sanatsal ifadelere yer verilmemiştir.

Örnek 1

Aşağıdaki metin türlerinden hangisi diğerlerinden farklı bir sınıflandırmada yer almaktadır?

A) Şiir

B) Masal

C) Fabl

D) Otobiyografi

E) Hikâye

Şiir, masal, fabl ve hikâye sanatsal metin örneklerindendir.

D seçeneğindeki otobiyografi ise öğretici metindir.

Cevap: D

METİN 2

Maarif Müdürü şemsiyesini, mebus bastonunu aldı, sokağa çıktılar. Yolda biraz gecikmişlerdi. Mektebe girdikleri zaman ders bitmişti. Talebeler evlerine dağılıyorlardı. Zehra'yı bahçe kapısının yanında buldular. Sabahları olduğu gibi akşamları azat vaktinde de kapının yanında durur, çocukların kıyafetlerini muayene ederdi. Kiminin saçını düzeltir, kiminin kuşağını bağlar, kiminin kirlenmiş yüzünü mürekkeplenmiş parmaklarını yıkamağa gönderirdi. Hatta ayak üzerinde sökükle elbise, kopuk düğme dikiği de olurdu. Maarif Müdürüyle mebus, kapıdan girdikleri zaman onu bir dadı gibi yere çömelmiş, mini mini bir ana sınıfı çocuğunun potinini bağlıyor buldular.

Metnin Türü: Sanatsal Metin

Özellik: Kurmacadır.

Üslup kaygısı gözetilmiştir.

Öğreticilik içermemektedir.

GÜZEL SANATLARIN SINIFLANDIRILMASI

- Duygu, düşünce ve hayallerin etkili bir biçimde aktarılmasına **sanat** denir.
- Bu sanatların; çizgi, renk, biçim, ses, ritim gibi unsurlarla kendine özgü bir biçimde anlatılmasına da **güzel sanatlar** denir.
- Edebiyat da güzel sanatlardan biridir.

Görsel (Plastik) Sanatlar	İşitsel (Fonetik) Sanatlar	Dramatik (Ritmik) Sanatlar
Maddeye biçim verenler Resim Heykel Mimari Hat Ebru Minyatür Tezhip	Sese ve söze biçim verenler Edebiyat Müzik	Harekete biçim verenler Sinema Tiyatro Bale Dans Opera
Kullanılan Malzemeler: (boya, kil, tahta, mermer, taş, bronz, çelik vs.)	Kullanılan Malzemeler: (dil, sözcük, nota, melodi vs.)	

EDEBİYATIN DİĞER GÜZEL SANATLARLA İLİŞKİSİ

- Edebiyatın konusu temelde insandır.
- Edebiyat, kendisi gibi konusu insan olan felsefe, sosyoloji, tarih, psikoloji gibi bilim dallarıyla doğrudan ilişkilidir.

Örnek 2

Edebiyat olay, olgu ve durumları anlattığı gibi tarih biliminin esas konusunu da olaylar oluşturmaktadır. Çoğu zaman tarihte önemli bir yere sahip bir olayın hem tarih bilimince hem de edebiyatta konu olarak ele alındığı görülür. Tarih, olayları neden ve sonuçları ile irdeler; edebiyat ise olayların arka planında nelerin yaşandığını anlatır. Örneğin Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini araştıran bir tarihçi, o dönemde gerçekleşen diğer olaylar ile bağlantı kurar. Yine o dönem ortaya konmuş eserleri, belgeleri inceler. Edebiyatçı ise tarih biliminin elde ettiği bu verilerden yararlanarak bambaşka kurgusal bir evren yaratır. Gerçek olayları yeniden yorumlayarak anlatır. Yine tarihteki gerçek kişileri kendince yorumlayıp karakterize eder.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinden söz edilmiştir?

- A) Edebiyat kelimesinden
- B) Bilimsel metinlerden
- C) Sanat ile zanaat farkından
- ☒ D) Edebiyat ve tarih ilişkisinden
- E) Edebiyat ve sosyoloji ilişkisinden

Parçada geçen "Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini araştıran bir tarihçi tarihteki gerçek kişileri kendince yorumlar" ifadeleri bu parçada, edebiyat ve tarih ilişkisinden söz edildiğini göstermektedir.

Cevap: D

Edebiyat - Tarih ilişkisi

Edebiyat, tarihe kaynaklık eder. Edebî metinler, yazıldığı dönemin izlerini yansıtır. Okunan bir roman ya da öyküden yola çıkılarak o dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel hayatı hakkında bilgi edinilebilir.

Edebiyat - Coğrafya ilişkisi

Coğrafya, edebî metinlerdeki yer unsuru bakımından edebiyatla ilişki içindedir.

Edebiyat - Sosyoloji ilişkisi

İnsanı ele almaları, edebiyatla sosyolojinin ortak konu alanlarıdır. Sosyoloji toplum bilimidir. İnsan da toplumdandır. İnsan da toplumdandır. İnsan da toplumdandır. İnsan da toplumdandır.

Edebiyat - Psikoloji ilişkisi

Edebî metinlerde ele alınan insan, doğrudan psikolojiyi ilgilendiren insan hâl ve tavırlarıyla ilgilidir.

Edebiyat - Felsefe ilişkisi

Felsefe aynı zamanda bir düşünme şeklidir ve edebî metinlerin oluşumu sırasında oldukça etkilidir.

Etkinlik

3. Aşağıda verilen şiir parçalarını inceleyerek sizde uyandırdığı etkiyi bir kelimeyle veya cümleyle belirtiniz.

- a. Gözlerine bakarken, güneşli bir toprak kokusu vuruyor başıma,
Bir buğday tarlasında, ekinlerin içinde kayboluyorum...
Yeşil pırıltılarla uçsuz bucaksız bir uçurum,
Durup dinlenmeden ebedi madde gibi gözlerin.

- b. Yaşamaz ölümü göze almayan
Zafer, göz yummadan koşana gider.
Bayrağa kanının alı çalmayan
Gözyaşı boşana boşana gider!

- c. Tarihin dilinden düşmez bu destan,
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.

- d. Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
Bütün çiçeklerini getirin buraya.
Öğrencilerimi getirin, getirin buraya.
Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer
Bütün köy çocuklarını getirin buraya,
Son bir ders vereceğim onlara...

4.

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selamlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.

Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgende bana da, bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.

Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün
Gölgene sığındık.

Ey şimdi süzgün, rüzgarlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin altında öleceğim.

Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yer yüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim! (Arif Nihat Asya)

- a. Bu şiirde en beğendiğiniz dördlüğü gerekçesiyle birlikte yazınız.

Şiirde birinci dördlüğü beğendim. Bayrak gökyüzünün süsüne, kardeş gelinliğine, şehidin son örtüsüne benzetilmiştir.

- b. Şiirin sizde uyandırdığı etkiyi kısaca belirtiniz.

Şiir, bende vatan sevgisi duygusunu uyandırdı. Bayrak, bir milleti millet yapan unsurların başında gelmektedir.

- c. Şiirde geçen "Senin altında doğdum / Senin altında öleceğim" dizelerini yorumlayınız.

Türk milletinin geçmişten bugüne özgürlüğüne düşkün bir millet olduğu ve bayrağın Türk milleti için önemi

Şiir Bilgisi

Şiirde Tema

- Şiirin teması, **okuyucuya verilmek istenen mesaj**, iletilmek istenen **ana duygudur**.
- Şiirde **somutlaştırılan tema ise konudur**.
- Tema, bütün sanat dallarının ortak terimlerinden biridir.
- Tema, eserin en asli motiftir.
- Şiirde en çok kullanılan kelime, kelime grubu şiirdeki tema için anahtar kavramlardır.

Örneğin

Uçun kuşlar uçun doğduğum yere,
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır
Ormanlar koynunda bir serin dere,
Dikenler içinde sarı gül vardır.

Uçun kuşlar uçun burda vefa yok,
Öyle akarsular, öyle hava yok,
Feryadıma karşı aks-i seda yok
Bu yangın yerinde soğuk kül vardır.

Rıza Tevfik Bölükbaşı

Bu dörtlüklerde şair, memleketine olan hasretini dile getirmiştir. **Şiirin teması "memleket özlemi"dir.**

Şiir ve Gerçeklik

- Sanatta ve dolayısıyla şiirde gerçeklik, sanatçının iç dünyasından ve hayal gücünden beslenerek, değiştirilerek aktarıldığından farklı anlamlar yansıtır.
- Şiirde gerçekliği yakalayabilmek için şairin algılama, gözlem, sanatsal dil becerisine sahip olması gerekmektedir.
- Gerçeklik ifade edilirken dil göstergeleri yeni ve farklı anlamlar kazanır. Bunun sonucunda **şiir dili** ortaya çıkar.
- Şiirde düzyazıdan farklı olarak ileti arka planda, **çağrıştırma** ise ön plandadır.
- Şiirdeki sözcükler gerçek anlamlarından sıyrılarak farklı anlamlar çağrıştırır. Şiir dili, çağrışımlara açık olduğundan şair, dili şiirsel işleviyle, çağrışımlara açık bir şekilde kullanır.

Örneğin

Ağaçların daha bu bahçelerde
Bütün yemişleri dalda sarkıyor,
Umutların mola verdiği yerde
Geceler bir nehir gibi akıyor
(Ahmet Muhip Dıranas)

Şiirde, yaşanan bir gerçeklikten yola çıkılmıştır. "Umutsuzluğa kapılmamak" iletisi, şair yorumuyla ve sanatsal işlevde değiştirilerek aktarılmıştır.

Önemli

Şair, yaşanan gerçekliği yorum gücünü kullanarak değiştirir. Bu dönüştürme sırasında da dilin şiirsel işlevinden, imgeden, çağrışımdan yararlanır.

İmge

- Yazılı anlatımda özellikle de şiirde aktarılacak istenen duygu ve düşünceyi daha etkili bir şekilde ifade edebilmek için anlatılmak istenenle başka şeyler arasında bağlantı kurularak **zihinde canlandırılan yeni biçimlere** imge denir.
- İmge, şairin hayal gücünün bir ürünüdür.
- İmge oluşturulurken soyut ve mecaz anlamlardan, söz sanatlarından yararlanır. Sözcüklere yeni anlamlar yüklenir.
- İmge oluşturulurken şair, günlük dilden uzaklaşır; bu yüzden de konuşma dili ve şiir dili birbirinden farklıdır.

Örneğin

Önümdeki dizboyu karanlıklar da ne
Ne bu ardımdaki kül yığını, elli yaşım
Beni kötü yakaladın haziran
Gamlı, yıkık eylül sonuma

Bir ilkyaz tazeliği getirdin.

(Ümit Yaşar Oğuzcan)

Şair, bu dizelerde "dizboyu karanlık, ardımdaki kül yığını, beni yakaladın haziran" ifadelerinde imgeden yararlanmıştır.

Bu söz grupları, alışılmışın dışında bir tamlamadır ve soyut, mecaz anlamlar içermektedir.

Etkinlik

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni, ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hüdâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâmahrem eli!
Bu ezanlar ki şehâdetleri dînin temeli
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder –varsa- taşım;
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

MEHMET AKİF ERSOY

Aşağıda verilen yönergelere kısa cevaplar veriniz.

1. İstiklal Marşı'ndaki dizeleri inceleyerek imge örnekleri oluşturunuz.

-
-
-
-
-
-

2. İstiklal Marşı'ndan örtük iletilere örnekler veriniz.

-
-
-
-
-
-

3. İstiklal Marşı'nın temasını kısaca belirleyiniz.

4. İstiklal Marşı'nda örneklendirilen edebî dili kısaca yorumlayınız.

Şiir ve Zihniyet

- Zihniyet; bir dönemin sosyal ve siyasi olaylarının, sanat zevkinin, eğitim anlayışının, kültürünün, inanç sistemlerinin bütünüdür.
- Şairin **şairini yazdığı dönemde hâkim olan düşünce sistemine** zihniyet denir.
- Her şair az veya çok dönemindeki bu yapıdan etkilenir ve bunu eserlerine yansıtır.
- Bir edebî eser veya şiire bakılarak o dönemin zihniyeti hakkında bilgi sahibi olunabilir.

Örneğin

Doğru yola gittin ise
Er eteğin tuttun ise
Bir hayır da ettin ise
Birine bindir az değil

(Yunus Emre)

Yunus Emre, 13.yy.da yaşamış, şiirlerinde Allah aşkını işlemiş, ilahi türünün öncülerindendir. Bu şiirde, “er eteğin tutmak”, “hayır etmek” söz grupları o dönemin inanç sistemi yani zihniyeti hakkında bilgi vermektedir.

Şiir Yorumu ve Şair

- Şiir, yeni anlamlar kazanabilme özelliğine sahip bir yazı türüdür.
- Şiirde kullanılan imgeler ve semboller, her okuyanın şiirden farklı anlamlar çıkarmasını sağlar.
- Şiir, okurun içinde bulunduğu şartlara göre yeni anlamlar kazanır. (Okuyucunun sahip olduğu zihniyet, bilgi birikimi, kültürü gibi)
- Şiirin çok anlamlılığı, okuyucunun şiiri anlamlandırma süreci “yorum” olarak ifade edilir.

Önemli

Şiirde konuşan, olayları yaşayan ve okur tarafından sesi duyulan, şairin ürettiği kişilik “söyleyici” olarak adlandırılır.

- Söyleyici, şiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi ya da varlıktır.

Örneğin

Her sabah yeni bir dünya düşlerim
Huzur dolu, barış dolu, yaşamak dolu

Bu dizelerde söyleyici, kendisini “ben” zamiri ile ifade etmiştir.

Örnek 2

Şiirde olayları yaşayan ve okur tarafından sesi duyulan, şairin ürettiği kurgusal kişilik, “söyleyici” olarak adlandırılır. Söyleyici, şiire özgü kurgusal bir kişi ya da varlıktır. Şiirdeki söyleyici, fiil veya isimlere getirilen eklerle belirgin hâle gelir.

Buna göre;

Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum,
Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum.
Bekçileri gibiyiz ebenced buraların,
Bu تنها derelerin bu vahşi kayaların
Görmediği gün yoktur sürü peşinde bizi,
Her gün aynı pınardan doldurup destimizi
Kırlara açılırız çingiraklarımızla.

dizeleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

- Dizelerde şair, sesini “çoban” söyleyicisiyle aktarmıştır.
- Örtük iletilere yer verilmiştir.
- Şiirde ele alınanlar, şairin hayal dünyasının bir ürünüdür.
- İmge açısından sade bir anlatım örneklendirilmiştir.
- Dizeler, dönemin zihniyetinden bağımsız oluşturulmuştur.

A, B, C ve D seçeneklerindeki yargılara dizelerden ulaşılabilir.

Ancak E seçeneğinde verilen bilgi yanlıştır. Edebî eserler, dönemin zihniyetinden bağımsız oluşturulamaz.

Cevap: E

KENDİMİZİ ÖLÇELİM VE DEĞERLENDİRELİM

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde şair tarafından dönüş-
türülerek anlatılmış gerçeklikten söz edilemez?

- A) Kapılarını aralıyor gurbet
Çağırıyor bir bir hüznün adımlarını
- B) Dağların seslenişiydi bu
Ölümün ardından hoyratça
- C) Durup bir köşe başında
Gelmeni beklerdim her sabah
- D) Ellerin anlatıyor yalnızlığı, özlemi
Gözlerinden okuyorum içindeki hüznü
- E) Çöl ortasında serapsın sen
Yakalıyorum, kaçıyorsun kum taneleriyle

2. Bakakalırım giden geminin ardından
Atamam kendimi denize dünya güzel
Serde erkeklik var ağlayamamBu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi
söylenbilir?

- A) Şair, yaşadığı ayrılıktan duyduğu üzüntüyü aktarmıştır.
- B) Sanatlı, süslü bir dili vardır.
- C) "Giden geminin ardından bakmak" ifadesi, imge
örneğidir.
- D) Yazıldığı dönemin zihniyetine ait unsurlar içermemek-
tedir.
- E) Şair, yaptığı hatalardan duyduğu pişmanlığı dile
getirmektedir.

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde, sanatsallıktan çok
mesajın önemsendiği söylenebilir?

- A) Bir başka yolculuk dalından düşmek yere,
Yaşadığından uzun
- B) Karadutum, çatal karam çingenem
Daha nem olacaktın bir tanem?
- C) Bütün sevgileri atıp içimden
Varlığını yalnız ona verdim ben
- D) Ateşten kızaran bir gül arar da
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi
- E) Adım at ileri, geriye bakma,
Bir sağlam iş tut da elden bırakma.

4. Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!

Her yıl biraz daha benimsediğim.

Ne dönüp duruyor havada kuşlar?

Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?

Bu kaçınıcı bahçe gördüm tarumar?

Bu dörtlükte ağır basan duygu aşağıdakilerden
hangisidir?

- A) Ayrılık acısı B) Özlem C) Ölüm korkusu
D) Yalnızlık E) Sevgi

5. Dünya dümdüz olmalı görmeli benim gibi

Herkes taşıp dolmalı, görmeli benim gibi

Ufkumda mavi mavi gök, gök sema durmalı

Samsun'dan, Ankara'dan bana güneş vurmali

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi
söylenemez?

- A) İmgeye başvurulmuştur.
- B) Söyleyici "ben" kişisidir.
- C) Özlem duygusu ele alınmıştır.
- D) Çok anlamlılık söz konusudur.
- E) Öğreticilik ağır basmaktadır.

6. Potinlerime ve paltoma

Teşekkür etmeliyim

Teşekkür etmeliyim yağın kara

Bu güne, bu sevince

Kara bastığım için şükür

Bu dizelerde söyleyici birinci tekil kişidir. Söyleyici, şiiirde
Ikonusan, şairin sesini emanet ettiği kişidir. Şair, her şiiirde
II IIIbir söyleyici belirler. Söyleyici, şiiirin temasını oluşturur.
IVBu parçada numaralanmış yerlerin hangisinde verilen
bilgi yanlıştır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III
D) Yalnız IV E) III ve IV

Cevap Anahtarı

1. C 2. A 3. E 4. C 5. E 6. D

Etkinlik

1. Aşağıda verilen dörtlüklerin temalarını verilen boşluğa yazınız.

Dolansa boynuma ışıktan kollar
Açsa esrarını gök perde perde
Kayıp sesleri duysam yeniden,
Kaybolan yüzleri görsem göklerde!..

Merak

Ne doğan güne hükmüm geçer
Ne halden anlayan bulunur
Ah aklımdan ölümüm geçer
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur
Ve gönül Tanrısına derki
-Pervam yok verdiğin elemden
Her mihnet kabulüm, yeter ki
Gün eksilmesin penceremden

Zorluklara rağmen hayatın güzel olması.

2. Aşağıdaki soruları şiirden yola çıkarak cevaplayınız.

Açınca baharın dişi gülleri
Bir başka rüzgar eser bahçelerde
Dinle çılınca öten bülbülleri
Sorma niçin düştüğünü bu derde

De ki: -Aşktır şadeden gönülleri
Perişan, berbat eden gönülleri
Aşk söyletir en yanık türküleri
Ay buluta girdiği gecelerde

(Cahit Sıtkı Tarancı)

a. Şiirin üslubuyla (anlatımıyla) ilgili değerlendirmelerini-
zi kısaca yazınız.

Sade, içten bir anlatımla oluşturulmuştur.

Kullanılan imgeler ve benzetmeler, şaire özgüdür.

b. Şiirin teması nedir?

Aşk

c. Şiirin geleneği (zihniyeti) ile ilgili neler söylersiniz?
Kısaca yazınız.

Cumhuriyet Dönemi'ne ait bir şiir örneğidir.

Bireysel bir tema ele alınmıştır.

d. Şiirden imge örnekleri bularak aşağıda boş bırakılan
yerlere yazınız.

- Baharın dişi gülleri
- Çılınca öten bülbüller
- Aşk söyletir yanık türküleri

e. Şiirdeki "söyleyici" hakkındaki görüşlerinizi kısaca
yazınız.